

Hlučínské tradice a zvyky v literatuře - Vánoce

Národopisné paběrky z Hlučínska

Ludmila Hořká

Kravaře 2002.

Úryvek z kapitoly, v níž se autorka věnuje tradicím a zvykům na Hlučínsku z období Vánoc a konce roku.

Str. 5-7

...

Na Štědrý den bývá velký půst a dětem se slibuje, že, kdo se do večera zdrží jídla, uvidí „zlaté těla“ (pozn. redakce: zlaté tele). Strojívají u nás stromek i betlém.

Hrachová polévka a ryba bývají u středovečerního jídla nejdůležitější i u těch nejchudších. Před večeří se modlí naši staří lidé kleče čtyřikrát Otčenáš a Zdravas na památku, že lidstvo čekalo na Vykupitele 4000 let.

Tomu, kdo u štědré večeře sáhne po jídle první, se říká vtipně Jidáš, protože u poslední večeře Páně si první z mísy nabíral Jidáš.

Mladá chasa po štědré večeři rozličným způsobem vyzvídá svůj osud.

Děvuchy házejí přes hlavu papučem do dveří: obrátí-li se k dveřím špička, půjde děvucha ten rok z domu, je-li k dveřím obrácená pata, zůstane doma.

Nebo si „pořmaku“ (pozn.red.: potmě) zaskočí do šopky pro „naručko“ (náruč) dřeva a po štědré večeři spočítají, kolik těch dřivek je. Sudé číslo ukazuje na svatbu, je-li liché, nebude ze svatby nic. Též si do každého rožku u kapesníku zaváží po jednom napsaném jméně a o štědrovečerní noci dají si ten kapesník pod hlavu. Když vstávají na „jutřňu“ (ranní mši), první rožek u kapesníku rozváží. Jméno, které je tam napsáno, je jméno příštího muže. I studánky chodívá chasa po štědré večeři vyrubávat do ledu, a co se komu v té studánce ukáže, do roka se splní. Též se slévá olovo „na lopatce od peca“ a podle ulitých figurek se hádá na osud.

Staré robky znají ještě starší říkanku a rády ji mladším připomínají.

Oh, Evičko, Evo,

hledim na pravo i levo,

rok od roku idě pryč,

mi se nešikuje nic.

Co jsem se tě naprošila,

abys mi jakeho dožičila,

chod'bjaj by mě bil,

enem dyby jaky byl,

a chod'bjaj by pil,

enem dyby mi přil.

Mužská chasa ráda zase o štědrém večeru vystřeluje z hmoždířů na oslavu novorozeného Ježíška. Hospodyně si rády schovávají šupiny ze štědrovečerních ryb, aby se jich po celý rok držely peníze. Hospodáři zase zahrabávají šupiny z ořechů pod stromy, aby dobře rodily. Každý si pamatuje, jaké byly první čtyři ořechy. Zdravé jádro znamená zdraví, červivé nemoc, ořech prázdný – smrt. První čtyři ořechy znamenají čtyři čtvrtiny roku. Výměnkáři si zapisují dni od Štědrého dne do Tří králů. Podle toho usuzují na počasí každého měsíce. Nejstarší si dávají pozor na sny. Sny od Vánoc až do Tří králů jsou prý pravdivé.

Dříve dívky a pacholci měnivali na Štěpána službu. Proto se říká „na Štěpána každý hraje pana“. Na Štěpána vyplácel také hospodář chase „myto“.

Na „koněc roku“ odpoledne se jde na požehnání, ale večer chasa dovádí. Ráno bývají vyměněna všechna vrátka a bývá z toho i mrzutost. Přesto však se staří rádi pochlubí mládeži, že za jejich mladých let o silvestrovské noci vynesli a sestavili i celý vůz „na kalenicu“ (pozn.red.: na střechu).